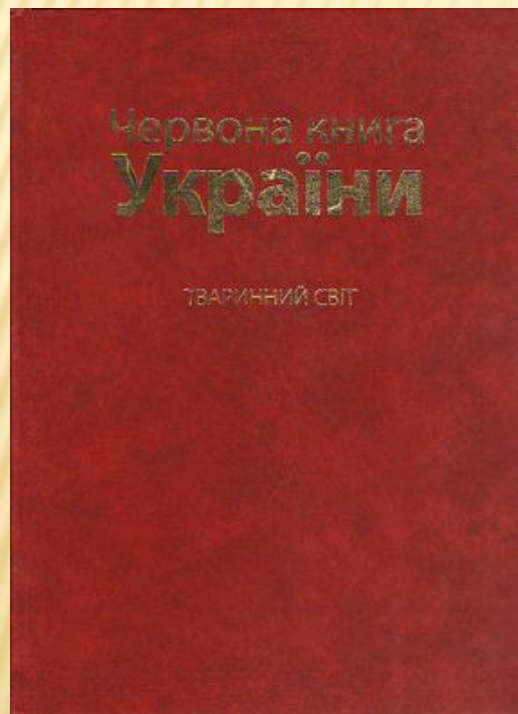

ІСТОРІЯ ПОЯВИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ЧЕРВОНОЇ КНИГИ В УКРАЇНІ

ВИЗНАЧЕННЯ

Червона книга України — анований та ілюстрований перелік рідкісних видів та підвидів, що знаходяться під загрозою зникнення на території України, і підлягають охороні; основний документ, в якому узагальнено матеріали про сучасний стан рідкісних, і таких, що знаходяться під загрозою зникнення, видів тварин і рослин, на підставі якого розробляються наукові і практичні заходи, спрямовані на їх охорону, відтворення і раціональне використання.

Зубр – Bison Bonasus

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ

Перша Червона книга, присвячена українській флорі та фауні, була видана у 1980 році під назвою «Червона Книга Української РСР». Перше видання Червоної книги України (1980 р.) містило опис 85 видів (підвидів) тварин: 29 — ссавців, 28 — птахів, 6 — плазунів, 4 — земноводних, 18 — комах і 151 вид вищих рослин.

Ведмідь Бурий
Ursus Arctos

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ

Після набуття Україною незалежності у видавництві «Українська енциклопедія» було випущене друге видання Червоної книги України: в 1994 році — том «Тваринний світ» (наклад — 2400 примірників), в 1996 році — том «Рослинний світ» (наклад — 5000 примірників). З огляду на малий наклад ці два видання відразу стали раритетами. Друге видання нараховувало 382 види тваринного та 541 вид рослинного світу.

Рись - Lynx

ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ

7 лютого 2002 року Верховною Радою було прийнято закон «Про Червону книгу України».

У Законі «Червона книга України» визначена, як основний державний документ, який узагальнює дані про актуальний стан видів тварин та рослин України, які перебувають під загрозою зникнення. У цьому Законі також запропоновані заходи їхнього збереження й відновлення на науково обґрунтованих основах і становлено відповідальність за порушення природоохоронного законодавства. За прийняття цього закону проголосували 267 з 381 депутатів, які взяли участь у голосуванні.

Глушець - *Tetrao urogallus*

СУЧАСНЕ ВИДАННЯ

У 2009 р. вийшло третє видання Червоної книги України. До нього занесено 542 види тварин: гідроїдні поліпи (2 види), круглі (2) та кільчасті (9) черви, ракоподібні (31), павукоподібні (2) та багатоніжки (3), ногохвістки (2), комахи (226), молюски (20), круглороті (2) та риби (69), земноводні (8), плазуни (11), птахи (87), ссавці (68). Кількість видів тварин у третьому порівняно з другим виданням збільшилась на 160 видів, а у другому порівняно з першим — на 297 видів.

Горностаї
Mustela erminea

СУЧАСНЕ ВИДАННЯ

У 2009 р. вийшло третє видання Червоної книги України. До третього видання «Червона книга України» (рослинний світ) занесено 826 видів рослин і грибів: судинні рослини (611), мохоподібні (46), водорості (60), лишайники (52), гриби (57).

Кіт лісовий *Felis silvestris*

СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Кількість видів тварин у третьому порівняно з другим виданням збільшилась на 160 видів, а у другому порівняно з першим — на 297 видів. Таким чином, з урахуванням приблизно однакових проміжків часу між виданнями Червоної книги України, спостерігається певне уповільнення темпів зменшення втрати різноманіття окремих таксономічних груп фауни України. Разом з тим, викликає занепокоєння суттєве збільшення у Червоній книзі України кількості видів риб та ссавців.

Лис степовий - *Vulpes corsac*

СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Кількість видів рослин у третьому порівняно з другим виданням збільшилась на 285 видів, а у другому порівняно з першим — на 390 видів. Таким чином, з урахуванням приблизно однакових проміжків часу між виданнями Червоної книги України, спостерігається певне уповільнення темпів зменшення втрати різноманіття видів рослин і грибів України.

Заєць білий - *Lepus timidus*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Функціонування Червоної книги України регулюється Законом України «Про Червону книгу України» від 07.02.2002. № 3055-III

Згідно з цим Законом: Ведення Червоної книги України покладене на колишнє Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, що було 9 грудня 2010 року реорганізоване в Міністерство екології та природних ресурсів України.

Кабінет Міністрів України забезпечує офіційне видання та розповсюдження Червоної книги України не рідше одного разу на 10 років.

Підсніжник звичайний
Galanthus nivalis

ПРАВОВІ ЗАСАДИ

В даний час в Україні відбувається поступове удосконалення законодавства про Червону книгу України. У грудні 2008 р. до Закону «Про Червону книгу України» були внесені важливі зміни, згідно з якими спеціальне використання об'єктів Червоної книги України з метою отримання доходу забороняється. Це дозволило припинити зловживання, пов'язані, наприклад, з проведенням комерційного полювання на зубрів під виглядом селекційного відстрілу.

Лілія лісова
Lilium martagon

ВДОСКОНАЛЕННЯ

У липні 2012 р. до Закону «Про Червону книгу України» були внесені доповнення, згідно з якими до переліку об'єктів Червоної книги України внесено гриби, водорості і непатогенні мікроорганізми. Крім цього в поняття об'єктів Червоної книги України були включені не тільки рідкісні та зникаючі організми, що мешкають в природних умовах, але і в штучних умовах. Дана законодавча норма дозволила взяти під охорону Закону занесені до Червоної книги види організмів, що мешкають в зоопарках, зоосадах, ботанічних парках тощо.

Сон великий
Pulsatilla grandis

КАТЕГОРІЇ ОБ'ЄКТІВ

У виданні Червоної книги 2009 року для видів застосовано такі критерії:

- ✘ **Зниклі:** види, про які після неодноразових пошуків, проведених у типових місцевостях або в інших відомих та можливих місцях поширення, відсутня будь-яка інформація про наявність їх у природі чи спеціально створених умовах;
- ✘ **Зниклі в природі:** види, які зникли в природі, але збереглися у спеціально створених умовах;
- ✘ **Зникаючі:** види, які перебувають під загрозою зникнення у природних умовах і збереження яких є малоймовірним, якщо триватиме дія факторів, що негативно впливають на стан їх популяцій;
- ✘ **Вразливі:** види, які у найближчому майбутньому можуть бути віднесені до категорії зникаючих, якщо триватиме дія факторів, що негативно впливають на стан їх популяцій;
- ✘ **Рідкісні:** види, популяції яких невеликі і на даний час не належать до категорії зникаючих чи вразливих, хоча їм і загрожує небезпека;
- ✘ **Неоцінені:** види, про які відомо, що вони можуть належати до категорії зникаючих, вразливих чи рідкісних, але ще не віднесені до неї;
- ✘ **Недостатньо відомі:** види, які не можна віднести до жодної із зазначених категорій через відсутність необхідної повної і достовірної інформації.

СТРУКТУРА

ТВАРИННИЙ СВІТ

- × Гідроїдні поліпи;
- × Круглі черви;
- × Кільчасті черви;
- × Ракоподібні;
- × Павукоподібні;
- × Багатоніжки;
- × Ногохвістки;
- × Комахи;
- × Молюски;
- × Круглороті;
- × Риби;
- × Земноводні;
- × Плазуни;
- × Птахи;
- × Ссавці.

РОСЛИННИЙ СВІТ

- × Судинні рослини;
- × Водорості;
- × Мохоподібні;
- × Лишайники;
- × Гриби.

ОРГАНІЗАЦІЯ

Для наукового забезпечення ведення Червоної книги України, підготовки пропозицій про занесення до Червоної книги України та вилучення з неї видів тварин і рослин, організації наукових досліджень, розробки заходів щодо охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин і рослин, контролю за їх виконанням, координації діяльності державних органів та громадських організацій створена Національна комісія з питань Червоної книги України.

Айстра альпійська
Aster alpinus

ОРГАНІЗАЦІЯ

Види тварин і рослин, занесені до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів і Європейського Червоного списку, які зустрічаються на території України, заносяться до Червоної книги України або одержують інший особливий статус відповідно до законодавства України про охорону та використання тваринного і рослинного світу.

Тюльпан Шренка
Tulipa schrenkii

ВИСНОВКИ

Отже, функціонування Червоної книги України є важливим елементом у сфері охорони навколишнього природного середовища. Організація на державному законодавчому рівні значно зміцнило позиції природоохоронних організацій та надало їм більших повноважень, що дає змогу створювати природоохоронні території та зберігати рідкісні та цінні види флори і фауни і також вилучати рідкісні види з незаконного утримання в неволі та передавати під опіку відповідних структур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- ✘ <http://bukvar.su/jekologija/196915-Sozdanie-i-osobennosti-Krasnoiy-knigi.html>
- ✘ <http://nature.land.kiev.ua/red-book.html>
- ✘ <http://redbook-ua.org>
- ✘ https://uk.wikipedia.org/wiki/Червона_книга_України
- ✘ <http://mir.zavantag.com/geografiya/614731/index.html?page=10>
- ✘ <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/2/26.pdf>